

Manuel Forcano, hebraïsta

VÍCTOR M. AMELA

IRIA SÁNCHEZ

LUIS ANCOCHEA

Tinc 44 anys. Vaig néixer a Barcelona i encara hi visc. Sóc doctor en Filologia Semítica per la UB, escriptor i hebraïsta. Estimo una persona que m'estima. No tinc fills. Sóc un català d'esquerres. No tinc creences religioses. He traduït el text que va originar els cabalistes

“El ‘Llibre de la Creació’ és un manual per ser Déu”

KIM MANSRESA

Què és el Llibre de la Creació?
Un formulari per ser Déu.

Què diu?

Si, sí, un formulari màgic per crear vida, un manual per ser com Déu!

Qui ho va escriure?

Algun rabi anònim cap al segle III. Va fixar per escrit, en hebreu, certs coneixements secrets...

Secrets?

Coneixements d'una vella transmissió oral entre uns quants iniciats, en cercles reduïts.

Per què hi ha tant misteri?

Perquè són coneixements aliens a l'ortodòxia religiosa jueva... i perillosos!

Per què són perillosos?

Si pots crear vida, també pots crear animals i plagues, persones... i exercicis!

De debò que algú volia crear vida?

La tradició talmúdica esmenta el cas dels rabins Hanina i Oseas: cada vigília de dissabte estudiaven el *Llibre de la Creació* i així creaven un vedell, i se'l cruspíen!

I com se suposa que creaven vida?

Jahvé va crear el món amb el seu alé, pronunciant paraules, combinacions de lletres. Per tant, si combines amb encert les lletres de la Torà... podràs crear com Jahvé!

Què és la Torà?

La llei divina dels jueus, compilada en hebreu al segle V a.C.: el Pentateuc, els cinc primers llibres del que anomenem Antic Testament.

Hi és el Llibre de la Creació?

No, el *Llibre de la Creació* ni tan sols esmenta el Gènesi, relat de la creació del món per Jahvé. No hi ha dogmes religiosos. És un mètode científic! Desxifra'l i podràs crear.

I si era secret, com ha arribat fins avui?

Des del segle III, generacions d'estudiosos jueus s'han aplicat a interpretar-lo.

Tan críptic, és?

Està escrit en llenguatge esotèric, metàforic, gairebé poètic, que mulla aquesta polvorera perillosa: per fer-la servir, s'ha d'assecar.

Quina mena de persones ho intentaven?

Jueus medievals. Com que no els deixaven tenir ni fer gairebé res, n'hi havia que s'endinsaven en els textos per evadir-se de l'entorn.

Una fugida virtual.

Els cabalistes són això! Els més brillants sorgeixen a Catalunya i a Castella al segle XIII estudiant el *Llibre de la Creació*...

Qualsevol pot ser cabalista?

Segons l'ortodòxia, cal ser home. De més de 40 anys. Casat. Amb fills. I haver estudiat com a rabi tota la vida.

Aleshores descartem la Madonna.

Sí, segons ells.

Vint-i-dues obreres

Pregunto a Forcano què el va portar a la filologia semítica: “La calor!”, diu. Una atracció sensorial pels països del Pròxim Orient li va infondre una curiositat intel·lectual que el va dur a viure en un quibuts i a convertir-se en un hebraïsta molt afinat.

Acaba de traduir al català el misteriós *Llibre de la Creació* (Fragmenta): aquest text tan enigmàtic no s'havia traduït mai ni al castellà ni al català des de la versió original hebrea. És una feina que requeria el talent d'un formidable poeta com Forcano.

Aquest llibre tan sorprenent anomena les lletres de l'alfabet hebreu les “vint-i-dues obreres”. Les lletres són els maons amb què està fet el món, segons l'ocultisme hebreu.

Parl'm d'algun dels antics cabalistes.

Conservem alguns textos interpretatius del *Llibre de la Creació*: Rabi Abulafia, de Saragossa, va consultar 14 comentaris fets a la Barcelona del segle XIII, que aleshores era el gran focus de la càbala pràctica.

Pràctica? En quin sentit?

Abulafia va idear unes postures eròtiques per pronunciar mantres hebreus, com un kamasutra cabalístic! El gran rabi el va expulsar del call de Barcelona per escàndol.

Algun rabi va arribar a crear persones?

La llegenda parla del Gòlem: el rabi Loeb de Praga va modelar un gegant de fang, li va xiuxiuejar unes paraules a cau d'orella... i va prendre vida. Va lluitar contra els enemics del gueto... fins que es va girar contra els seus creadors!

Una lliçó ben valuosa.

Portava un segell imprès al front amb la paraula *emet* (veritat), i per desactivar-lo en van esborrar la lletra e: va quedar *met* (mort)...

Digu'm un tret de l'alfabet hebreu.

El caràcter estalviador: amb poques lletres es diuen moltes coses. La pell d'una ovella era molt valuosa, s'havia d'aprofitar!

On i quan neix l'hebreu?

Coetani de l'araméu, el fenici, l'àrab i l'etíop, enfonsa les arrels al Sinai de l'era faraònica, ara fa gairebé 4.000 anys. Els fenicis es van avançar a fer un alfabet, que van vendre a Grècia. Després els hebreus van adoptar les lletres aramees, cap al segle V a.C. *Abraçadabra* és una locució aramea: “mentre parlo, vaig crear”!

La idea del Llibre de la Creació

A més a més, les lletres són xifres (*sefirot*): tenen valor numèric i es poden combinar. El 3 és l'equilibri, el 7 és la perfecció, el 8 és la transcendència...

Què va ser, segons el llibre, el primer que va crear Jahvé?

L'aire és l'expressió de l'esperit de Déu, i de l'aire en surten les lletres. De les lletres, l'aigua. De l'aigua, el foc. Del foc, les roques. De les roques, els animals, els homes...

Si que tenen poder, les lletres!

“La llengua no té os, però té el poder de trencar-los”, va escriure Menahem Ha-Meiri, de Perpinyà.

No és una blasfèmia voler ser Déu?

El *Llibre de la Creació* el desaconsellaven els rabins canònics, és veritat. Però Jahvé ens va fer a imatge i semblança seva, o sigui que... també podem ser creadors!

Relacionaria el Llibre de la Creació amb la màgia egípcia i les piràmides?

La màgia faraònica hi va influir. Pels sultans musulmans, les piràmides eren demòniques, obra d'aquesta màgia egípcia, i les van incendiar amb vinagre per destruir-les.

Què patreu més del Llibre de la Creació un cop llegit en profunditat?

És un formulari màgic, però té una concisió lingüística tan extraordinària i una abstracció conceptual tan subtil que ens endinsa en els misteris de la poesia.

VÍCTOR-M. AMELA